

EĞİTİM TEKNOLOJİSİNİN YENİ ADI : PERFORMANS TEKNOLOJİSİ

Doç. Dr. Mahmut TANDOĞAN *

Giriş

1980'lerden sonra eğitim teknolojisi alanı yeni bir yaklaşımla ele alınarak; "performans teknolojisi" kavramının eğitim teknolojisi yerine kullanılmaya başlandığını görüyoruz. Eğitim teknolojisinin dayandığı kavramsal yapı ve çerçeve yeniden gözden geçirilerek, öğretim sistemlerinin tasarlanması, geliştirilmesi, değerlendirilmesi ve uygulanması yerine performans sistemlerinin geliştirilmesi ve uygulanması kavramları ortaya atılmış ve eğitim teknolojisi alanındaki hardware ve software ile ilgili son gelişmeler, performans (başarıyı) kontrol altına almak ve artırmak üzere yeniden değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Bu makalede, alandaki literatür ışığında performans teknolojisinin çeşitli tanımları verilerek, bu kavramın karakteristik özellikleri ve kapsamı açıklanmaya ve bazı sonuçlar çıkarılmaya çalışılacaktır. Performans başarı ve verim anlamında kullanılacaktır.

Tanımı

Performans teknolojisi, Amerikan Ulusal Performans ve Öğretim Cemiyeti tarafından şöyle tanımlanmaktadır: Performans teknolojisi, "örgütlerin ve bireylerin performanslarını artırmak üzere, bu örgütlere ve bireylere olanaklar yaratma ve problemleri çözme işlemleri ve yöntemleridir" (Coscarelli, 1988). Harless (1975), performans teknolojisini "insan davranışını ve başarısını en düşük maliyetle etkilemek amacıyla; programların seçimi, analizi, tasarımı, geliştirilmesi, uygulamaya konması ve değerlendirilmesi işlemi" olarak tanımlamaktadır. Jacobs'a göre performans teknolojisi, performans sistemleri geliştiren öncelikli bir alandır. Performans teknolojisi örgütsel ve bireysel amaçları gerçekleştirmek üzere, sistemler yaklaşımı uygulanarak, performans sistemlerinin geliştirilmesi ve geliştirilen bu sistemlerin yönetimidir (Jacobs, 1988).

Karakteristik Özellikleri

Coscarelli (1988), performans teknolojisinin aşağıdaki karakteristik özellikleri taşıdığını belirtmektedir.

* İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi.

1. Sistematik olma özelliđi

Bu özellik, performans teknolojisinin; performansı girdiler, işlemler, çıktılar ve geriye bildirim açılarından ele alma özelliğidir.

2. Bilgi (veri)yi temel alma özelliđi

Performans teknolojisinin kullandığı yöntemler deney ve araştırmaya dayanmaktadır.

3. İşlevsel olma özelliği

Performans teknolojisi sonuçlarını ölçülebilir terimlerle tanımlama ve yöntemlerini diğer araştırmacıların güvenilir olarak uygulayabileceği şekilde ortaya koyma girişimindedir.

Kapsam

Performans teknolojisi, problemlere ve eldeki olanaklara aşağıdaki sorulara yanıtlar oluşturarak yaklaşmaya çalışmaktadır (Coscarelli, 1988).

1. Neyi başarmak istiyoruz?

2. Şimdi neredeyiz?

3. Başarmak istediğimizle nerede olduğumuz arasında bir fark varsa neden?

4. Ne gibi önlemler alabiliriz?

5. Uygulanan yöntem nasıl iş gördü.

Performans teknolojisi alanının teorik temelleri üzerinde çalışanlardan biri olan Jacobs (1988), bu alanın sistemler teorisi esas alınarak ortaya çıkarıldığını belirtmektedir. Çünkü sistem teorisi, uygulama ortamında bireysel deneyimlerin bütünleşmesini sağlayan, problem çözümüne genel bir yaklaşımdır. Jacobs'a göre, performans teknolojisi alanındaki bilgi birikimi bu alana sistemler teorisinin uygulanması ile elde edilebilir. Bu bilgi kapasitesini oluşturmak üzere sistemler teorisi uygulanırken üç temel öge ortaya çıkmaktadır (Jacobs, 1988). Bu ögeler (işlevler) şunlardır:

1. Yönetim işlevleri

2. Performans sistemleri geliştirme işlevi

3. Performans sistemleri

1. Yönetim İşlevleri

Yönetim işlevi, performans sistemleri geliştirmek ve diğer destek işlevleri yönetmek için gereklidir. Yönetim işlevinin amacı, performans sistemleri geliştirilmesini kolaylaştırmak, kontrolü sağlamak, rehberlik etmek ve bu sis-

temlerin sürekli işleyişini garanti altına almaktır. Yönetim sistemi, sistem teorisinde olduğu gibi, bütün açık sistemleri devamlı olarak düzenleme ve kalıcı hale getirme temeline dayanmaktadır. Yönetim işlevi örgütte, teknoloji ve geliştirme ile ilgili amaçlara erişilmesini sağlamayı hedef alır. Yönetim işlevleri, performans sistemlerini çevreleyen yönetsel ögeler örneğin, politikalar, amaçlar, koordinasyon ve felsefe ile performans sistemlerini geliştirmek ve yürütmekle görevli personelin yönetimi konularını içerir. Örneğin, personel seçimi, görevlendirme, denetim ve performans ile ilgili geriye bildirim sağlama.

2. Performans sistemleri geliştirme işlevi

Bu işlev, performans teknolojisinde işlem aşamasıdır. Bu işlevin amacı, yeni performans sistemleri geliştirmek veya var olan performans sistemlerini iyileştirmektir. Performans sistemleri, problem çözücüyü, problemleri, sebepleri ve çözümleri ayırıştırarak, deneysel olarak seçilen çözümün arzu edilebilirliğini denemeye zorlayan, amaçlara yönelik yönetsel bir araçtır. Performans sistemlerinin geliştirilmesi işlevi, sistem teorisi içinde sistemin tasarımı esas alır. Sistemin tasarımı ise yeni, farklı ve kendine özgü sistemlerin geliştirilmesi ile ilgilidir. Performans sistemleri geliştirilirken sistemler yaklaşımı değişik şekillerde uygulanabilir. Örneğin, bir performans problemine uygun çözümleri aramak için bir öğretim tasarımı modelinin uygulanması; ihtiyaçların değerlendirilmesi modelinin veya örgütün yeniden tasarımı modellerinden birinin uygulanması gibi.

3. Performans sistemleri

Bir performans sistemi, eğitim kurumlarında veya sanayide insanların, kaynaklar ve araç-gereçleri kullanarak çalıştıkları kavramsal bir modeldir. Performans sistemi geliştirme ise materyallerin, olayların, kişilerin ve stratejilerin birleşimidir. Performans sistemlerinin altı temel ögesi vardır. Bu ögeler:

- Amaçlar, değerler, örgüt iklimi, standartlar ve beklentiler şeklinde ele alınabilecek girdiler.
- Çalışanların işlerini yapabilmeleri için gerekli olan bilgi, beceri ve motivasyon.
- Performans için gerekli davranışlar.
- Davranışlar sonucunda ortaya çıkan performans.
- Performansla ortaya çıkan sonuçlar.
- Örgüte ve ilgililere performansın sonuçları hakkında geriye bildirim.

Sonuç

Performans teknolojisi, eğitim teknolojisi alanına yeni bir bakış açısı getirmektedir. 1985'lerden sonra yoğun olarak kullanılmaya başlayan performans teknolojisi terimi, eğitim teknolojisinin örgün ve yaygın eğitim kurumlarında ve özellikle endüstri kuruluşlarında uygulama alanlarını genişletmeyi amaçlamaktadır. Performans teknolojisi kavramı ile, eğitim teknolojisi alanının işlevleri yeniden ele alınmış ve performansın kontrol altına alınabilmesinin ve artırılmasının koşulları, daha yakından, örgüt ortamı içinde ve software ve hardware alanındaki son gelişmeler ışığında incelenmeye çalışılmıştır. Böylece, eğitim teknolojisi diye yeni bir kavramsal çerçeveye oturtulmaya çalışılmıştır. Eğitim teknolojisi alanı içinde yer alan öğretim sistemleri kavram, performans teknolojisi alanında; performans sistemleri olarak anılmaya başlanmıştır. Eğitim teknolojisinin, öğretim sistemlerinin tasarlanması, geliştirilmesi, değerlendirilmesi ve uygulanması işlevleri, performans teknolojisi kapsamında, "performans sistemlerinin geliştirilmesi" ve bu sistemlerin uygulamaya konması sırasında "performans sonuçları ile ilgili geriye bildirim" formuna dönüşmüştür. Performans sistemlerinin geliştirilmesi ve uygulamaya konması araştırmaya dayandırılması gereken bir süreç olarak ele alınmaktadır. Performansın kontrol altında tutulabilmesi ve artırılabilmesi için, performans teknolojisinin işlevleri (öğeleri) üzerinde deneysel araştırmaların yapılması gerekmektedir. Buna ek olarak sistemler yaklaşımı alanındaki çeşitli modeller performans sistemlerinin tasarlanması, geliştirilmesi, değerlendirilmesi ve uygulanması amacıyla, araştırma temeline dayanılarak işe koşulmalıdır. Performans teknolojisi, performansın artırılması sürecini örgüt içinde ele almakta, eğitim teknolojisi yaklaşımına göre örgüt boyutuna daha fazla ağırlık kazandırmaya çalışmaktadır. Bu örgütler örgün-yaygın eğitim örgütleri veya endüstriyel örgütler olabilmektedir.

KAYNAKLAR

- Coscarelli, B., **Performance Improvement Quarterly and Human Performance Technology, Performance Improvement Quarterly** v. 1, n. 1, 1988.
- Harless, H. J., **An Ounce of Analysis is Worth a Pound of Objectives**, Newman, GA. Harless Performance Guild, 1975.
- Jacobs, L. R., **A Proposed Domain of Human Performance Technology Implications for Theory and Practice.**, **Performance Improvement Quarterly** v. 1, n. 2, 1988.